

Borovice = Pinus

Zástupci borovice jsou světlomilné vzdyzené stromy, ojedíněle keře, nenáročné na půdu a na vláhu. Borovice je obecně považována za strom s tvrdým dřevem.

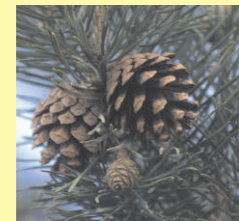

Rozšíření:

Borovice rostou od mořské hladiny až do výšky 4000 m n. m. Většinou tvoří rozsáhlé lesy. V Evropě se vyskytuje 11 původních druhů, 9 dvoujehličných a 2 pětijehličné.

Vzhled:

- kořeny mají většinou hlavní kůlový kořen, který se větví na mnoho postranních kořenů
- jehlice vyrůstají z blanité pochvy ve svazečcích po 2 - 5 a jsou různé délky
- květy jsou jednodomé, jednopohlavné - samčí, prašnikové, jsou šišticovitě nahloučené na letorostech, samičí vyrůstají po 1 - 3, ojedíněle ve větším počtu, na krátkých stopkách hned pod vrcholovým pupenem
- pylková zrna jsou rozšiřována větrem na velké vzdálenosti
- šišky se semeny zrají obvykle 2 - 3 roky a jsou složeny z dřevnatých šupin, které se po dozrání většinou hygroskopicky otevírají
- semena jsou opatřena křídly (častěji), nebo jsou bezkřídla (oříšky), klíčí většinou téhož roku

Význam:

Borovice obecně patří mezi hospodářsky nejdůležitější jehličnaté dřeviny. Především poskytují většinou velmi kvalitní dřevo a velký význam mají i v zahradní architektuře. Dříve sloužily i jako zdroj balzámového oleje (terpentinu), který se získával tzv. smolařením. Z něj se extrahovala např. kalafuna a terpentýnové sílice, užívané jako rozpouštědla k ředění barev nebo v lékařství (inhalace, léčba TBC apod.). Kůra borovic obsahuje antioxidantní látku a vyrábí se z ní např. léčivo Pycnogenol. Jehličí některých druhů borovic obsahuje víc vitamínu C než citron a odvar z něj ("čaj z chvojky") se v ruských pracovních táborech používal k léčbě kurdějí.

Dub = Quercus

Duby jsou stálezelené nebo opadavé dřeviny se střídavými jednoduchými listy a nenápadnými květy.

Rozšíření:

Duby jsou rozšířeny především v mírných a subtropických oblastech severní polokoule.

Vzhled:

- borka bývá hluboce brázditá
- listy jsou střídavé, jednoduché, čepel listů je nejčastěji laločnatá
- květy jsou jednopohlavné, květenství jehnědá
- plodem je žalud (jednosemenná nažka) sedící v čišce

Význam:

Dubové dřevo je tvrdé a velmi trvanlivé. Používalo se po staletí k výrobě trámů, podlah, nábytku i sudů. Alkoholické nápoje zrající v sudech z dubového dřeva získávají nezaměnitelnou příchut. Žaludy jsou v mnohých oblastech důležitou složkou potravy zvířat a případně i lidí. Používají se pražené nebo se melou jako přísada do mouky.

V bylinném léčení se využívá zejména mladá kůra dubu letního. Má svíravé působení, podává se při průjmech, zánětech trávicího ústrojí, je však využívána i zevně.

Bříza = Betula

Zástupci bříz jsou listnaté stromy nebo keře. Obvykle se udává, že do tohoto rodu patří asi 120 druhů.

Rozšíření:

Břízy jsou rozšířené v mírném až subpolárním pásu severní polokoule.

Vzhled:

- borka bývá v mládí hladká, u většiny druhů světlá až bělavá
- listy jsou trojúhelníkovité, zaoblené, okraje pilovité
- květy jsou jednopohlavné - květenství jehnědá
- plody jsou okřídlené nažky s jedním semenem

Význam:

V době kamenné se z březové kůry vyráběly boty a nádoby, oblečení z březového lýka. Nádoby takto dodnes dělají severoameričtí indiáni a Sibiřané. Březová kůra odpuzuje vodu a dobře hoří i za vlhka. Listy jsou farmaceutickou a kosmetickou surovinou, využívají se též v léčitelství.

V lidovém léčitelství bříza vyhání moč a žluč, čistí krev, posiluje ledviny a působí dezinfekčně na močové cesty. Bříza je typickým stromem pro stavění májky.

Smrk = Picea

Vzdyzené stromy obvykle dosahují mohutného vzrůstu, s přímou korunou většinou kuželovitého tvaru. Kůra je drsná, šupinovitěho vzhledu. Větve jsou přeslenovitě uspořádány.

Rozšíření:

Původní areál rozšíření příslušníků tohoto rodu je chladnější pásmo severní polokoule, Eurasie i Severní Ameriky. Dnes se lesnický pěstuje na celé mírné a chladnější části severní polokoule, ale jako okrasný strom se vyskytuje i na jižní polokouli (zejména v Austrálii a na Novém Zélandu).

Vzhled:

- kořeny jsou ploché a mělké, bez hlavního kořene
- jehlice jsou ploché nebo čtyřhranné s jedním cévním svazkem, po jejich opadání jsou větvičky velmi drsné
- květní šištičky, samčí vyrůstají v paždí jehlic na loňských větvíčkách, samičí vyrůstají na konci loňských větvíček, většinou ve špičce koruny, během kvetení jsou vzpřímené, po opylení se stáčí směrem dolů
- šišky jsou podlouhlé, nerozpadavé
- semena jsou opatřena blanitými křídélky

Význam:

Měkké dřevo z kmenů je nejpoužívanější dřevo, má široké použití jako stavební materiál, pro výrobu nábytku a v minulosti bylo používáno v konstrukcích letadel. Dřevní hmota je též surovinou pro výrobu celulózy, zejména pro potřeby papírenského průmyslu. Pryskyřice z těchto stromů dříve sloužila pro výrobu smoly a terpentinu. Dřevo a šištičky jsou dobrým palivem. Z výhonků se v některých zemích vařilo a vaří smrkové pivo.

Javor = Acer

Zástupci javorů jsou obvykle vzrostlé opadavé stromy. Do tohoto rodu patří kolem 125 druhů.

Rozšíření:

Výskyt je omezen na mírné až subtropické oblasti severní polokoule.

Vzhled:

- listy jsou vstříčné, dlouze řapíkaté, jednoduché a většinou hluboce laločnaté
- květy jsou uspořádány v hroznech nebo chocholících
- plodem je dvounažka s křídly

Význam:

Javor je kanadským národním stromem. List červeného severoamerického javoru se nachází na kanadské státní vlajce. Z mízy javoru cukrového nebo černého se vyrábí javorový sirup. V zimě, kdy stromy spí, se do kmenů vyvrtají díry. Když poleví mrazy, sbírá se do věder míza prýstící z ran. Javorový sirup se produkuje v Severní Americe.

Javorové dřevo se běžně využívá v truhlářství. Nezastupitelnou roli má ve výrobě smyčcových hudebních nástrojů.

Jírovec = Aesculus

Jírovec je statný opadavý listnatý strom. Dorůstá výšky až 25 metrů s kulovitou, mohutnou korunou a kmenem o průměru kolem 2 m.

Rozšíření:

Původně pochází z malého prostoru v jihovýchodní Evropě. Dnes jej ale můžeme nalézt téměř všude (především v mírném pásu v Evropě).

Vzhled:

- borka je v mládí hladká tmavošedá, později černavá, olupuje se v malých šupinách
- listy jsou vstříčné, dlanitě složité, pěti až sedmičetné, dlouze řapíkaté
- květy jsou uspořádány ve vzpřímených, hustých, bohatých až 30 cm dlouhých latách
- plod je až 6 cm velká, ostnatá, světle zelená tobolka s 1 až 3 tmavě hnědými semeny známými jako kaštiny

Význam:

Listy, kůra a slupky plodů obsahují barvivo, které se používalo k barvení látek. Jeho nektar je bohatý na cukry, proto se jedná o důležitý strom pro včelaře. Nezralé plody obsahují saponiny, ve větším množství jsou jedovaté. Užívaly se v lidovém léčitelství pro výrobu mastí.

Dřevo je využíváno ve stavebnictví a k výrobě nábytku. Využití dřeva v našich podmínkách nepřipadá v úvahu, protože starší stromy (v parcích) bývají napadené dřevokaznými houbami.